

01.06.2004

Työministeriö

TYÖMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2003

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa työministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2003 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Aila Aalto-Setälä. Tilinpäätöksen osalta tarkastuksessa on avustanut ylitarkastaja Outi Grönlund. Tarkastusta on valvonut tarkastuspäällikkö Marjatta Kimmonen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut työministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS**Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu**

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu olennaisilta osin oikein.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti lukuun ottamatta seuraavassa esiin tuotuja menettelyitä.

Työministeriö on kirjannut talousarvion vastaisesti 270.280 euroa momentille 34.06.64 (Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin) vuodelle 2003 sellaisia menoja, jotka olisi tullut kirjata maksupäätösperusteisesti vuodelle 2004. Momentilla on ollut valtuusmenettely ja kirjanpitoimenettelyllä on jatkettu määrärahan käyttöaikaa.

Euroopan sosiaalirahaston ohjelmiin budjetoidusta määrärahasta (34.05.61 ja 34.05.62) rahoitettujen valtion omien kulutusmenojen kirjausperusteena on käytetty maksuperustetta. Suoriteperusteen mukaan vuodelle 2003 kuuluvia menoja on tarkastuksessa todettu kirjatun vuodelle 2004 250.956 euroa.

Bruttobudjetoidun määrärahan 34.07.21 (Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminta valtion osalta) hyvitykseksi on talousarvion vastaisesti kirjattu muun toiminnan tuottoja 12.663 euroa.

Tuotto- ja kululaskelmassa on 0,5 miljoonaa euroa yhteistoiminnan tuottoja esitetty siirtotalouden tuottoina.

Tilinpäätöksen liitteissä 3 (Kansallissomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen muutokset) ja 12 (Talousarviossa myönnettyt valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot) esitetyissä tiedoissa on todettu joitakin puutteita. Muilta osin liitteet on laadittu talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritustietoja sekä kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä mainittujen tietojen perustana olevaa laskentatoimintaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tuloksellisuuden kuvaus ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot.

Tilinpäätöksessä on esitetty laajasti työministeriön ja sen hallinnon alan vaikuttavuutta kuvaavia tietoja. Näitä tietoja ei ole tilintarkastuksessa tarkastettu.

Taloudellisuustietoina on esitetty työhallinnon keskeisten suoritteiden yksikkökustannukset kolmelta vuodelta. Riittävän kuvauksen laatimiseksi tulisi esittää myös työhallinnon kokonaiskustannukset tehtävit-

täin ja vastaavat suorite- ja henkilötyövuositiedot vertailutietoineen. Esitettyjä tietoja ei voida pitää luotettavina työaikakirjanpitoon ja kustannuslaskentaan liittyvän epävarmuuden vuoksi.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmia voidaan pitää riittävinä. Työhallinnon maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei voida pitää luotettavana, koska työvoima- ja elinkeinokeskusten (TE-keskus) työaikakirjanpidossa on todettu puutteita ja työhallinnon kustannuslaskennan periaatteisiin sisältyy epävarmuutta. Työministeriötiliviraston kustannusvastaavuuslaskelman vuositu-
lostosta voidaan pitää luotettavana.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on tarkastettu laskentatoimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Lisäksi sen toimivuutta on arvioitu erikseen toteutetussa TE-keskusten tuloksellisuuden laskentatoimen tarkastuksessa, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon liittyvien menojen (34.07.63) sekä matkamenojen tarkastuksessa.

Tarkastuksessa on todettu, että em. momentin 34.07.63 siirtomenojen maksatukset edellyttävät kehittämistoimia, jotta kuntien laskutuksen perusteista voidaan varmistua myös laskennallisten korvausten osalta.

Edellä tilinpäätöslaskelmien yhteydessä käsitellyjä talousarvion vastaisia kirjanpidon menettelyitä voidaan pitää myös sisäisen valvonnan puutteina.

Ministeriön käyttöomaisuuskirjanpidon hoitoon tulee edelleen kiinnittää huomiota, jotta se saadaan kattavasti täsmättyä pääkirjanpitoon.

Työministeriön vuoden 2002 tilintarkastuskertomukseen on otettu kannanotto työministeriön sisäisen tarkastuksen suorittaman tarkastusraportoinnin edellyttämien toimenpiteiden johdosta. Raportointi koski Uudenmaan TE-keskuksen työvoimaosastolla pidemmältä aikaväliltä tarkastettuja työvoimapolitiittisen koulutuksen hankintoja, joiden osalta hankintamenettelyssä oli todettu oleellisia puutteita. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan työministeriö oli TE-keskuksen ohella toimivaltainen ryhtymään asianmukaisiin toimiin, jotta sisäinen valvonta TE-keskuksessa saatettaisiin talousarviolain 24 b §:n edellyttämälle tasolle. Vuoden 2003 aikana ei ole ryhdytty toimenpiteisiin, jotka olisi katsottava riittäviksi ja asianmukaisiksi.

Työministeriön sisäisen tarkastuksen ja Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuksen raportoinnin perusteella Uudenmaan TE-

keskuksen hankintatoiminnassa on tullut esiin seikkoja, joiden perusteella tulee harkita, onko syytä ryhtyä Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 17 § 1 momentin edellyttämiin toimiin.

HALLINNONALAN OHJAUS

Työministeriön ohjeistus työhallinnon vuoden 2003 talousarviotulojen ja – menojen kohdentamiseksi ei ole ollut talousarvion mukaista. Ohjeistuksesta johtuen TE-keskusten vuoden 2003 tilinpäätöksissä on puutteita. Vuoden 2004 alussa työministeriössä on käynnistetty selvittelytyö kohdentamisperusteiden saattamiseksi säännösten mukaisiksi.

TE-keskusten valtuuskirjanpidon tarkastuksissa on todettu, että työhallinnon käytäntöjen mukaan varainhoitovuotta seuraavina vuosina on käytetty uudelleen sellaisia aikaisempien vuosien valtuuksia, joiden käytöstä aiheutuvat menot ovat toteutuneet valtuuden käyttöä pienempänä. Koska vuoden 2003 talousarviossa uudistettiin vain vuoden 2002 talousarviossa myönnetyn valtuuden käyttämätön määrä, valtuusmenettelyn ei voida aikaisempien vuosien valtuuksien osalta katsoa noudattaneen vuoden 2003 talousarviota. Työministeriön tulee kiinnittää huomiota valtuuskirjanpitonsa kehittämiseen asianmukaiselle tasolle.

Ministeriön sisäisen valvonnan tehtäviin tulee kuulua myös sen varmistaminen, että työhallinnon tuloksellisuudesta ja maksullisen toiminnan vuosituloksesta annetaan oikeat ja riittävät tiedot.

Työministeriön tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2002 sisältyi ilmoitusvelvollisuus tarkastusvirastolle niistä toimenpiteistä, joihin työministeriö on ryhtynyt työhallinnon työaikakirjanpidon ja laskenta-toimen saattamiseksi asianmukaisesti järjestetyiksi niin, että työvoimaosastot ja -toimistot osana TE-keskuksia voivat tuottaa oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksellisuudesta ja maksullisen toiminnan kannattavuudesta. Elokuussa vuonna 2003 annetussa ilmoituksessa esitetyt työministeriön toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä. Kehittämistyötä on jatkettava, jotta toiminnasta voidaan tuottaa talousarvioasetuksen 55 §:n edellyttämät tiedot riittävässä laajuudessa ja luotettavasti.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta vuodelle 2004 kuuluvien 270.280 euron menojen (momentti 34.06.64

Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin) kirjaamista vuodelle 2003 ja bruttobudjetoidulle määrärahalle (34.07.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminta valtion osalta) kirjattuja 12.663 euron tuloja.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen työministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt työministeriön ja työhallinnon laskentatoimen saattamiseksi asianmukaisesti järjestetyiksi niin, että työvoimaosastot ja -toimistot osana TE-keskuksia voivat tuottaa oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksellisuudesta ja mahdollisen toiminnan kannattavuudesta.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Pitkänen

Ylitarkastaja

Aila Aalto-Setälä

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Työministeriön kansliapäällikkö
Valtiokonttori